

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

9. De abdicatione, abrogatione, translatione, & mutatione Imperij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

uincias suae ditioni ac potestati subiecisse. Vnde quoties dicunt: (orbis terrarum nobis subiectus,) vel (cuncti Reges, vel omnes nationes, & gentes, vel totus mundus,) haec omnia, & alia similia generaliter quidem dicta sunt, sed strictim iuxta subiectam materiam intelliguntur, videlicet, totus mundus, vniuersus terrarum orbis, qui nostro est Imperio subiectus. Vbi relatiuum (*qui*) particula est, quae quod dictum est generaliter, restringit & declarat. Nam nunquam omnes gentes fuerunt Romanis Imperatoribus subiectae. Scythia, Romanorum arma non nouit. Indica Barbarorum regna Romanis non paruerunt: fuerunt multi populi liberi, liberae multae Ciuitates: Item in l. *Mercatoris. C. de Commer. & mercat.* legimus: *Mercatores tam Imperio nostro quam Persarum Regi subiectos*; Et l. *Romana, C. de Eunucho*, sic est scriptum: *Barbara autem gentis Eunuchos extra loca nostro Imperio subiecta factos*. Et Reges Francorum Hispanorum, & Anglorum Imperatorem superiorem non agnoscunt, vt inire offendam, non Imperatoris, sed suis regis legibus viuunt. Et Baldus in c. *Solita, de Maioribus. & obed.* Bartolum reprehendit, quod scripserit in l. *Hostes. ff. de Captiuis & postli. reuerfis: Fortes si quis diceret, Imperatorem non esse Monarcham, & Dominum totius mundi, esse haereticum. Nec iniuriari quis potest, Antoninum Imperatorem in l. *De precatio. ff. Ad legem Rho diam de iactis*, superbe & arroganter se nominasse mundi Dominum: Deus est mundi Dominus, non Imperator. Nihilominus Imperator quia factus est patronus, defensor, & propugnator ecclesiarum, quae in totum terrarum orbem ius & potestatem habet, iure potest Ecclesiam contra omnes Christiani nominis hostes Paganos videlicet, & barbaros tueri atque defendere: iure potest iniurias, quibus Pagani Christianam religionem afficiunt, & maledicta, quae in Christum Dominum conferunt, armis coercere, vt dicam, cum de iure belli tractabo.*

CAP. VIII.

De Abdicatione, Abrogatione, Translatione, & Mutatione Imperij.

Primo quaeritur, An Imperator sua auctoritate possit se Imperio abdicare? Non quaeritur, An electus Imperator possit electioni suae consensum denegare, electio enim vim non habet, donec qui electus est, ratam & firmam electionem habeat. Potest igitur electus Imperator in electionem sui consentire, & dissentire coram publico Notario, quem ipse maluerit *loam. Andr. Panormit. in cap. Quia in dubijs, de renunciat.* Cuius quidem rei ratio haec est, quod ante consensum, electus nullum ius acquisiuit. Deinde, postquam electionem ratam habuerit, potest propria auctoritate suo iure cedere, antequam a Pontifice confirmetur. *Paris in tract. de Duello §. Mortuo, lib. septimo. nu. quinto. Rota decis. 269. Si aliquis, in nouis, & hoc potest facere coram ipsis electoribus, vel ipsis absentibus, coram Notario publico. Castal. de Imperatore, qu. 103. n. 15.* Toti igitur quaestio est, An Imperator electus postquam a Romano Pontifice confirmatus, vnctus, consecratus, & coronatus est, Imperium sua auctoritate deponere possit.

Communi consensu receptum est, eum posse, dummodo id faciat legitimo iuris ordine seruato. Sed quidam addunt eum id posse facere sua auctoritate etiam citra Romani Pontificis consensum: id probant, quoniam summus Pont. se Pontificatu potest abdicare. vt *desinensum est cap. primo, de renunciat. in sexto*: Ergo multo magis & Imperator Imperio. Caeterum hoc argumentum vim non habet, quia Romanus Pontifex superiorem non habet, apud quem Pontificatu se abdicet: Imperator videtur superiorem habere, cuius consensu imperij deponat. Quares, apud quem debeat Imperator Imperium dimittere, vt illud deponat legitime? Ratio dubitandi est, quia nullus se abdicat legitime publico munere, & officio, nisi id coram

superiore faciat. *ca. Admonet, capit. Quod in dubijs, de renunciat.* Sed Imperator superiorem non habet. Respondeo, falso quosdam asserere, sufficere, si coram electoribus Imperio renunciet. Quia, inquit, Imperator superiorem non agnoscit. Deinde, quia electores ius & potestatem habent eligendi & creandi Imperatorem, ergo & acceptam ac ratam abdicationem habendi. Caeterum dicendum est, coram summo Pontifice, siue auctoritate & consensu ipsius, Imperatorem debere Imperium deponere, ob rationem superius allatam, quod Imperator est summo Pontifici subiectus. Item, quia electores si quid iuris habent in Imperio, id habent a summo Pontifice. Tum etiam, quia Imperator est ECCLESIAE patronus, tutor, & defensor, ergo id iuris dimittere nequit absque Romani Pontificis auctoritate, & consensu. *Sic Martinus Laudens in Tract. de Principibus quast. 441. Iacobus Nauaret. Castaldus quastione 103. de Imperatore, numer. 13. post Baldum in l. Barbarius. ff. de offic. Pratoris. Sic etiam Antonius Rosellus de potest. Imperator. & Papa §. vlt. num. quinto & vigesimo quinto. Carolus Quintus Imperator anno Domini 1557. Imperio se abdicauit, ac eam abdicationem Paulus Quartus nullam iure communi fuisse iudicasse prohibetur, quia fieri debuit coram ipso, vel auctoritate & consensu ipsius: sed postea eam ad iuris formulam redactam approbavit. Lancelotus, Conradus, Laudens in templo omnium iudicium. lib. primo ca. primo. §. secund. quast. sexta. numero 12.*

Secundo quaeritur, An Romanus Pontifex possit Imperatori Imperium abrogare? Respondeo, Bartolum, & Cynum in l. *Non ambigitur. ff. de Legibus*, dixisse: ius abrogandi Imperium Imperatori ad populum pertinere, vel ad Imperatores nomine Populi. Sed dicendum est Romanum Pontificem id posse iustis de causis. Hoc patet ex ca. *Venerabilem, de elect. & ex cap. Ad Apostolica, de sentent. & re iudic. in sexto, & ex Clem. 1. de iuraturand.* vbi habetur, quosdam Imperatores, Romani Pontificis auctoritate, Imperio priuatos fuisse. Deinde Romanus Pontifex Imperium a Graecis ad Germanos transtulit. *capitulum Venerabilem, de elect. & Clem. 1. de iuraturand.* ergo potest Imperio Germanorum Imperatorem priuare. Legimus in historijs, Carolo Crasso, Adolpho, Venceslao Imperatoribus communi principum consensu, vt dicam inferius, Imperium esse abrogatum. Sed id factum est, vel Romano Pontifice comprobante, vel solum re ipsa, non iure.

Tertio quaeritur, Quib. de causis potest summus Pontifex Imperatori Imperium abrogare? respondeo, ob multa crimina contra Ecclesiam publica, & notoria, quae nulla tergiversatione celari & occultari queant, in quibus Imperator post monitionem legitimam contumaciter perseueret, ita vt Ecclesiae satisfacere nolit. *Glossa in cap. Si Papa. distinct. 40. dicit, omne crimen sufficere ad Imperatorem Imperio deiciendum, nisi velit ab eo crimine resipiscere. Abbas in cap. Venerabilem, de elect. Innocentium secutus, ait Imperatores, & Reges non debere Imperio vel Regno priuari, nisi ex maximis causis siue criminibus. quia haec fieri non potest sine magnis & multis periculis: Et proinde laxandus est iuris rigor, iuxta id quod habetur in cap. Latentes, de Clerico excommunic. ministrante. Aristoteles lib. 2. Ethicorum, capite octauo. dicit: Omnium deterrimum esse eos, qui potentia valent, iure & potestate exuere. In iure Canonico, videlicet in capitulum Venerabilem, de elect. & capitulum Ad Apostolica, de sentent. & re iudic. in sexto, aliqua crimina exprimuntur, propter quae Imperator Imperio spoliari potest. Veluti si periurus sit, hoc est, si foedus cum sede Apostolica inuito temere violet. Si pacem Ecclesiae promissam & iuram non seruet: Si sacrilegus sit, hoc est, si Cardinales, vel Episcopos, vel Religiosos viros aut Clericos, vel etiam seculares ad Generale Concilium venientes capiat, in carcerem detradat, vulneribus afficiat, vel occidat: si Clauis Ecclesiae condemnat: si Ecclesiarum bona diripiat: Si Ecclesiastica iura sibi vsurpet. Si ECCLESIAE feudalia bona dissipet*

atque dilapidet: Si deniq; sit persecutor Ecclesie: Si communem populi Christiani pacem, salutem & bonum conturbet. Deinde si sit hæreticus, vel schismaticus, vel fautor, vel receptor, vel defensor hæreticorum, vel schismaticorum.

Quæres, An Imperator possit etiam Imperio priuari, cum populos sibi subiectos dure & grauius vexat, vel opprimat? Albericus in *l. Bene à Zanone C. de Quadrien. præscrip. quem sequitur Martinus Lauden. Tract. de principibus, questione septima.* affirmat, posse. Alijs vero ita dicendum videtur: Primo, Imperatorem ab Ecclesia esse legitime monendum, ut à quo in eafatur, crimine desistat. Deinde, oportere eum esse notorium, ita ut negari, occultari nequeat. Tertio, si Ecclesie monita penitentiam, & satisfactionem sibi iniunctam temere negligat, tunc potest Romani Pontificis auctoritate Imperio deijci. Si roges, An etiam possit Imperio exui, cum Imperium negligenter, ignaue, inepte, & inutiliter administrat? Respondet Albericus in *Dictionario, in verbo, Para,* posse: idque probat, quia Zacharias, ut habetur in *cap. Alijs 15. quæst. 6.* Childericum Francorum Regem, regno spoliandum iudicauit, eo quod Regno inutilis esset. Sed Martinus Lauden in *prædicto tractatu de principibus quæst. 162. & 254. & 256. Baldum factus,* sentit tunc non esse Imperio priuandum, sed ei dandum idoneum adiutorem, iuxta id quod habetur in *ca. Quamuis & c. Petisti, 7. quæ prima. & c. Grandi, de Suppl. negligens. Prælato.*

Carolus Crassus Rex, & Imperator, Anno salutis humane 888. quod Imperio inutilis esset, nec satis consilij, præsidij & virium haberet ad hostes Imperio & Regno exturbandos, & ad alias res tractandas: communi procedur sententia, regno, & Imperio priuatus est. Nauclerus in *Chronologia part. secund. Generat. 30. Ioannes Baptista Egnatius, de Romanis principibus, libr. 3. Sigonius libr. quint. de regno Italia, ad finem.*

Adolphum Germaniæ primates petæsi ob sordes & ambitionem regno & Imperio deiecerunt Anno Domini 1298. Naucler. in *Chronolog. part. 2. Generat. Quadragesima quarta. Ioan. Bapr. Egnat. de Rom. principibus. li. 3.*

Venceslao filio Caroli Quarti Imperatoris, eo quod suo & patri valde dissimilis per ignauiam, & fœcordiam Imperij res afflixisset, communi optimatum consensu Imperium est abrogatum: ut restantur Naucler. in *Chronologia part. secund. Generat. 46. Eneas Sylvius in historia Bohemica cap. trigessimotertio, Egnatius, de Romanis principibus. libr. 3.* Populus Constantinopolitanus ira inflammatus contra Constantinum Copronymum, ei Imperium abrogauit.

Gregorius Septimus Henrico Quarto Imperium ademit. Innoc. III. Othoni IV. Gregorius IV. & Innoc. IV. Federico II. Ioannes XXII. & Clemens VI. Ludouico Bauaro, & ante nos omnes Pontifices Gregorius III. Leonem III. Imperatorem Constantinopolitanum Imperio simul & communione piorum hominum priuauit, quod sanctas imagines è sacris ædibus abrasisset, Platina in *uita Pontificum.*

Item Innoc. I. Arcadium Constantinopolitanum Imperatorem sacra piorum communione interdixit. Immo Sanct. Ambrosius Mediolanensis episcopus Theodosium Imperatorem à sacris remouit, *ca. Duo sunt. distin. 96.* Constantinus Papa præcepit, ne Philippici Imperatoris hæretici litteræ, nummi, imago, nomen in Italia reciperentur. Alexander III. Federicum I. Imperatorem à sacris prohibuit. Platina in *uita Constantini Papa & Alexandri III.*

Quarto quaeritur, An Romani Pontificis auctoritate fuerit Imperium translatum à Græcis ad Germanos: Ratio dabitur est primo, quia non videtur Græcis ademptum Imperium, quoniam post Carolum Magnum semper fuerunt Constantinopolitani Imperatores vsque ad annum 1452. cum capta est Constantinopolis à Turcis. Deinde, non videtur esse translatum Imperium à Græcis

ad Germanos, sed à Græcis primum ad Francos, & deinde ad Germanos: translatum est enim ad Carolum Magnum, in cuius posteris fere per centum annos permansit: postea vero translatum est ad Othonem I. Germaniæ Regem.

Hæretici nostræ tempestatis negant, Imperium esse translatum auctoritate Pontificia, contententes id esse factum, quia Romanorum proceres vna cum ipso populo Romano Imperium Græcis abrogarunt, & Carolum Magnum Francorum regem sibi in Imperatorem elegerunt.

Sed enim negari non potest, id factum esse Romani Pontificis auctoritate: id enim omnes historici tradiderunt, Zonaras *Tom. tertio, in vita Constantini, & Irenæus, Cedrenus in vita eiusdem Imperatoris, Paulus Diaconus libro 23. de Imperatoribus, Æginartus in vita Caroli Magni, Aimoinus libro quarto de Rebus Francorum. c. 90. Ado Episcopus Vienen. in Chronico. Actate sexta, Rhegino in Chronico, libro sesundo, Vvichindus Monachus, de Rebus Saxoniciæ libro tertio loquens, de Othone II. Luitprandus, de rebus in Europa gessu lib. 6. cap. 6. Hermannus Contraſtus in Chronico anni 801. Marianns Scotus in Chronico. libro tertio, Lambertus Scaphinaburgensis, in historia Germanica in Othone I. & III. Otho Episcopus Frisingensis, de rebus gestis Federici II. libro 21. cap. 11. Godefridus Viterbiensis in Chronico anni 800. Conradus Abbas Vpbergenſis in Chronico anni 796. Lupoldus Bamberg. in Proemio libri de Iuribus Imperij. Hos secuti sunt recentiores historici Blondus, Platina, Sabellius, Antonius, Nauclerus, Paulus Aemilius; Volaterranus & alij. Vnde in Iure Canonico verissime dicitur, Romanum Pontificem à Græcis ad Germanos Imperium transfuisse. Hoc enim dicit Innocentius tertius in Concilio Lateranensi, & habetur in cap. Venerabilem, de elect. & Clemens V. in Concilio Viennensi, & refertur in *Cl. 1. de Iuribus.* & quamvis Historicorum nonnulli testentur id factum esse à Populo Romano, non tamen negant id factum esse Romani Pontificis auctoritate, cui tunc in spiritualibus & temporalibus Romani parebant.*

Ad id vero, quod est in principio obiectum. Respondet non esse Imperium à Græcis translatum omni ex parte, quia imperium Occidentale translatum est ad Carolum Magnum, & hoc est quod Pontifices Romani, & historici dicunt. Orientale vero penes Constantinopolitanos Imperatores permansit.

Verum quomodo in Iure Canonico dicatur à Græcis ad Germanos imperium translatum fuisse, difficultatem habet. Si quidem in cap. Venerabilem, de elect. dicitur fuisse in persona Magnifici Caroli à Græcis ad Germanos translatum. Quidam respondent, Carolum Magnum, Francum natione fuisse, & proinde Germanum. nam Francos, qui Galliam occupauerant, & ob id Franciam suo nomine vocauerant, è Franconia Germaniæ prouincia venerant, & ita post eorum in Galliam aduentum, dicti sunt Francones Orientales, & Occidentales: qui in Germania remanserant, Orientales, qui Galliam cepertant, Occidentales. Alij dicunt, imperium esse translatum à Græcis primum ad Francos: inde ad Germanos. Et vtrumque comprehenderet Innocentius tertius, dicit esse translatum in persona Magnifici Caroli à Græcis ad Germanos; quasi diceret, esse translatum primum quidem ad Francos, quibus dominabatur Carolus Magnus, & deinde ad Germanos.

Mihi vero probabilius videtur, quod alij dicunt, esse translatum à Græcis ad Reges Germanorum in persona Caroli Magni, quia reuera Carolus Magnus eo tempore Rex erat Francorum, & Germanorum, & posteri eius, qui deinde imperatores sunt consecuti, Reges Francorum, & Germanorum fuerunt: hoc ordine nimirum: Carolus Magnus, Ludouicus Pius, Lotharius filius Ludouici, nepos Caroli, Ludouicus iunior Lotharij filius Carolus Caluus, patruus Ludouici iunioris, frater Lotharij, & filius Ludouici Pij: Ludouicus Balbus filius Caroli Calui, quanquã hunc Germani scriptores inter imperatores nõ

numerant, ut dicam inferius: Carolus Crassus pat. uelut Ludouici Balbi, filius Lotharij imperatoris: qui Carolus, quia sine uirili stirpe mortuus est, ideo quidam aunt, in hoc primum familiam Caroli Magni imperare desisse.

Alij tamen id negant, quia post hunc Carolum creatus est Rex Germaniæ & imperator Arnulphus, qui genitrix ex Carolo Magno trahebat, quia filius erat Carolomanni ex contubina. Porro Carolomannus filius fuit Ludouici Regis Germaniæ, & nepos Ludouici Pij Imperatoris: hic enim Ludouicus genuit Lotharium Imperatorem, Pipinum Regem Aquitanie, Ludouicum Germaniæ Regem, Carolum Caluum Imperatorem. Ludouicus Rex Germaniæ habuit filios Carolum Crassum, Ludouicum, Carolomannum, & hic Carolomannus ex contubina suscepit Arnulphum, qui fuit Rex Germaniæ, & imperator Romanorum.

Quinto queritur, Vnde sit nata diuersitas inter Germanos & Italos scriptores in describendo, & recensendo imperatorum numero, hoc est, in numerandis Ludouicis, Conradis & Henricis? Nam Italici scriptores ante Ludouicum Bauarum referunt quatuor Ludouicos, Germanici vero tantum tres. Præterea Italici numerant tres Conrados, Germani quatuor: Henricos item Italici ponunt sex, Germanici septem. Respondeo, eiusmodi diuersitatem hinc ortam fuisse, quod Germani habentes rationem eius, quod Innocentius tertius dicit, *in capit. Venerabilem. de electione*, imperium esse translatum à Græcis ad Germanos in persona Magnifici Caroli, Reges Romanorum, siue imperatores numerant à Carolo Magno, & Reges Germaniæ electos, vocant Reges & Imperatores Romanorum: quia ex prædictis Innocentij verbis colligunt, eos, qui in Reges Germaniæ sunt electi, eo ipso Reges, & Imperatores Romanorum: alioqui enim non esset Imperium ad Germanos translatum in Carolo Magno.

Vnde fit, ut inter Imperatores non numerent Franciæ Reges, nisi fuerint pariter Reges Germaniæ: Italici vero scriptores inter Imperatores non recensent Reges Germaniæ, nisi fuerint à Romano Pontifice consensu, & coronati: quia ex eo tempore, quo translatum est à Græcis imperium ad Carolum Magnum, existit ac pendeat ipsum imperium à Romani Pontificis auctoritate.

Quare Germaniæ Reges, electos quidem, sed non confirmatos & coronatos à Romano Pontifice, vocant Reges Germaniæ & Romanorum, sed non imperatores, quia ut dixi superius, Rex Germaniæ electus dicitur electus in Regem Romanorum, non in imperatorem.

Ex his perspicitur, quare Germani scriptores ante Ludouicum Bauarum tres tantum Ludouicos enumerent, videlicet, Ludouicum Pium Caroli Magni filium, & Franciæ ac Germaniæ Regem, Ludouicum 2. filium Lotharij Imperatoris, nepotem Ludouici Pij, & Franciæ simul, & Germaniæ Regem, Ludouicum 3. filium Arnulphi Imperatoris, Regem Germaniæ: fuit enim electus à Germanis, & Aquisgrani coronam adeptus, quamuis non fuerit à Romano Pontifice diademate donatus, imo nec coronam ferream à Mediolanensi Episcopo consecutus. Ludouicum vero Balbum filium Caroli Calui Imperatoris, & Franciæ Regem, in numero Imperatorum non ponunt, quia non fuit in Germaniæ Regem electus, nec Aquisgrani argentea insignitus corona. Itali vero scriptores ante Ludouicum Bauarum quatuor Ludouicos recensent, hoc ordine: Ludouicum Pium, Ludouicum secundum Lotharij Imperatoris filium, Ludouicum Babum Caroli Calui Imperatoris filium, qui quamuis non fuerit Germaniæ Rex, fuit tamen à Ioanne VIII. Summo Pontifice in Gallia apud Treas Imperatorio diademate coronatus, & vocatus Augustus Anno salutis humanæ 878. *teste Sigonio de Regno Italia lib. 5.*

Deinde in quarto loco ponunt Ludouicum filium Bossonis in Prouincia Regis: qui post Arnulphum Imperatorem coronatus est Imperator Romæ à Benedicto Quarto *testibus Rheginone li. secund. & Othone Frisingensi li. sexto.*

Azor. Inst. Moral. Pars 2.

Nunc etiam Ludouicum Germani scriptores non numerant, quia Rex Germaniæ non fuit, quamuis ex Carolo Magno genus duxerit: nam Ludouicus Pius genuit filiam Hludwigardem, quæ fuit soror Caroli Calui & Lotharij Imperatorum: hanc Carolum Caluus Imperator in matrimonium collocauit Bosconi fratri uxoris iua Richildis, & Bossonem ipsam Prouinciæ Regem creauit Ex Bossone, & Hludwigarde, *ut testatur Rheginone, quem citat Sigonius libro quinto Regni Italici*, natus est Ludouicus Rex Prouinciæ, quem Itali contra Berengarium ex Prouincia vocarunt, & in Regem Romanorum electum post Arnulphum Imperatorem, Benedictus quartus Imperatorio diademate coronauit.

Conrados tres tantum Italici scriptores faciunt, quatuor Germanici: quia Itali in numero non ponunt Conradum Franciæ Ducem in Germaniæ Regem electum à principibus Germanis, qui successit Ludouico filio Arnulphi Imperatoris, & Regi Germaniæ, quia hic Conradus fuit tantum Rex Germaniæ, & non Imperator à Summo Pontifice coronatus: Germani vero hunc Conradum, primum huius nominis appellant, quia fuit à Franciæ Duce in Germaniæ Regem electus, & Aquisgrani coronam argenteam consecutus.

Henricos quoque Germani septem agnosunt, Itali vero sex, eo quod Germani in primo loco numerant Henricum Saxoniæ Ducem filium Othonis I. Imperatoris, quia fuit ex Duce Saxoniæ electus Rex Germanorum, & Aquisgrani corona argentea donatus: Sed Itali eum ex albo Imperatorum reijciunt, quia nec in Italia coronam ferream, nec auream à Romano Pontifice accepit. Vnde Imperatores Henricos supputant ab Henrico, qui è Duce Franciæ creatus est Rex Germaniæ, & Aquisgrani coronatus, & in Italia ferream Mediolani & Romæ auream à Summo Pontifice est coronam consecutus.

Sexto queritur, An Imperium ad Italos aliquando redierit à Germanis, in quos olim translatum fuerat in persona Caroli Magni à Græcis? Germani scriptores negant rediisse aliquando à Germanis ad Italos Imperium, postquam semel à Græcis ad Germanos transiit, & eos, qui ab Italis fuerunt in Reges & Imperatores Romanorum electi, post Carolum Crassum, & Arnulphum Imperatores ante Othonem I. aiunt fuisse electos Reges & Imperatores in schismate contra legitimos Imperatores ex Germanis creatos: Italici vero affirmant, à Francis & Germanis Imperium, ad Italos rediisse, & per aliquot annos usque ad Othonem I. durasse.

Animaduertendum est ex Sigonio libro 5. Regni Italici, Anno salutis humanæ 884. Imperante Carolo Crasso, ex familia Caroli Magni, omnium fere Italicorum vnam vocem fuisse, ex ipsis Italis oportere vnum aliquem in Imperatorem deligi, quia Imperatores ex Caroli Magni familia degenerare ab auita vitute & fortitudine iam ceperant, & Sataeni per Italiam & Ecclesiam vniuersam populabantur, Imperatoris viribus imminutis.

Huius sententiæ suffragantur, quod Carolus Crassus Imperator stirpe virili carebat, & durissimo, ac remotissimo bello implicatus, Ecclesiæ, & Italiæ rationibus præsens seruire non poterat. His rebus Itali permoti, Adrianum III. Pontificem adeunt, eumque ut salutari decreto in posterum Italiæ, & Ecclesiæ consuleret, orant. Adrianus autem facile precibus, & postulatis eorum annuit, & statim duo Decreta condidit, vnum pro Ecclesiæ Romaniæ libertate, *ut Pontifex designatus consecrari sine presentia Regis, aut Legatorum eius possit*: alterum pro Italiæ dignitate, *ut moriente Carolo Crasso Imperatore sine liberis Regnum Italicis Principibus vna cum titulo & iure Imperij traderetur.*

Mortuo itaque Carolo Crasso sine liberis anno 888. Itali Berengarium Italicum Principem ex Duce Ferouliensi in Regem Romanorum eligunt. Qui Papiam urbem ingressus, coronam ferream ab Anselmo Mediolanensi præfule consecutus, ibi veteri instituto sedem Re-

giam collocavit, & privilegia civitatibus, Ecclesijs, & Monachorum cōuobis, superiorum Regum more concessit. Alij vero Itali Berengario infanti, Vidonem Ducem Spoletanum Regem Romanorū creant. Hic Romæ ab Stephano V. diademate coronatus, factus est Imperator an. 891. Berengarius Rex ab eo victus, in Germaniam ad Arnulphum Germanorum Regem se contulit. An. vero 892. Vido Rex, & Imperator post deictum Berengarium, & ex Italia pulsus, Lambertum filium socium sibi regni aseruit. Anno 895. Arnulphus Rex Germaniæ precibus Formosi Romani Pontificis & Berengarij Regis permotus, cum exercitu in Italiam venit, & an. 896. Urbem Romanam, quam qui erant à factione Lamberti Regis, tuebantur, cepit. Eam ingressus, se à Formoso Papa Imperatorem, & Augustum iungi, & coronari præcepit, & populum Rom. iureiurando addictum sibi obligavit.

Eodem anno, Arnulpho in Germaniam reuerso, Lambertus Rex victus, & coronatus est Imperator Romæ ab Stephano VI. qui omnia Formosi Pontificis facta resciderat, & Arnulphum Germaniæ Regem, quem Formosus metu consecrauerat, Imperatorem vitio factum esse pronuntiavit. Anno 898. Ioan. IX. qui Theodoro I. successit, Rauennæ Episcoporum conuentum celebrauit. In eo præsens adfuit Lambertus Rex, & Imperator, quem Ioannes IX. confirmavit, & Arnulphi Regis Germaniæ consecrationem Imperatoriam, ut metu exortam resciderit: Eodem anno extinctus est Lambertus Rex, & Imperator: Tunc Itali, qui Lambertum secuti fuerant, & Benedictus IV. contra Berengarium Regem, Ludouicum Prouinciæ Regem, & Bosonis Regis filium in Italiam vocarunt. Is anno 900. cōcto exercitu in Italiam venit, & anno 901. Romam contendit, & à Benedicto quarto Imperatoriam coronam accepit. Quem deinde anno 902. Veronæ commorantem, Berengarius cepit, & oculis orbauit, & regno Italiæ, & Imperio se abdicare compulit. Tunc solus Berengarius Italiæ regnum obtinuit, & anno 915. à Ioanne decimo diademate coronatus est Imperator & Augustus, postquam regnum Italiæ adeptus fuerat annis 29. Sed anno 291. Itali Imperium Berengarij perosi, Rodolphum Burgundiæ Regem euocarunt. Is in Italiam exercitum traiecit, & Papæ à Lamberto Archiepiscopo Mediolanensi coronam ferream consecutus, Rex Italiæ saluatus, & acclamatus est. Qui deinde, Berengario mortuo, solus in Italia regnauit. Anno 926. Lambertus Archiepiscopus, ex Ioannis Decimi, Romani Pontificis Principumque sententia nuncios ad Hugonem Comitem Arelatensem in Prouinciam misit. Hic egat Lotharij Comitissæ Arelatenfis filius, Lotharij Lotharingiæ Regis nepos, quibus nuncijs inuitatus Hugo, cum exercitu Italiam petiuit: & cum Papiam venisset, Rex summo omnium studio saluatus, coronam ferream Mediolani ab Archiepiscopo accepit An. 932. Lotharium filium suum regni socium sibi adiunxit, eumq; Mediolani ab Archiepiscopo coronati iussit.

Anno 947. Berengarius iunior filius Adalberti Epithodiæ Marchionis, Berengarij senioris ex filia Gissa nepos, ab Arderico Archiepiscopo accitus Verona Mediolanum accessit, ibique pro Rege Italiæ se gerere cepit. Et eo anno Hugo rex relicto in Italia Lothario, in Prouinciam redijt, & paulo post è viuis excessit. Regnauit in Italia mortuo patre Lotharius, qui anno 949. mortuus est Papæ, & regnauit Berengarius II. vna cum filio suo Adalberto.

Tandem anno 960. Ioannes XII. cum videret in Italia futere in dies vehementius reges, videret itidem neminem esse, qui externo cuique Imperio non mallet obedire, quam domesticæ Italianorum regum seruire tyrannidi: Ioannem Diaconum Cardinalem, & Azonem scrinarium ad Othonem Germaniæ Regem Legatos cum litteris in Saxoniam misit. Et summa Legationis fuit, Berengarium & Adalbertum truculentius multo quam ante Ecclesiam, atque totam Italiam diuexare: pertinere ad eius dignitatem, & maiestatem Ecclesiæ & Italiæ grauiore

laboranti opem ferre: quocirca orate eum se, vt pro Christianæ religionis & Italiæ salutis studio, & amore exercitum in Italiam adduceret, Ecclesiam Catholicam Caroli Magni exemplo ab inuicta eorum regnum tyrannide vindicaret. Id si se. isset: Augustalibus insignibus se eum ornaturum, ac tanquam summum Ecclesiæ propugnatorem, Imperatorem Romanorum, qui titulus tunc vacabat, appellaturum.

Quibus permotus Otho Magnus, promisit se in Italiam venturum. Et anno sequenti filium suum Othonem Aquigrani Regem Germaniæ coronandum curauit: Et cum lectissimo milite in Italiam accessit. Cum Mediolanum venisset Archiepiscopus Principum & Episcoporum Concilio, vt moris erat, vocato, & ex omnium sententia Regnum Berengario, & Adalberto abrogatum, ad eum defert, & ipsum in æde Sancti Ambrosij magno apparatu & caeremonia petangit, & consecratum. corona ferrea exornat: Otho ipse solemnibus sacramento presentibus omnibus promisit se Regnum Italiæ perpetuo defensurum. Et deinde ipso Archiepiscopo comitante, Otho Romam accessit, vt coronam Imperij à summo Pontifice promissam acciperet. Venientem latissimis, si quæquam vnquam alium animis, & admirabili benigni occurfus spectaculo Romani exceperunt. Ingressum in Urbem, & ad pedes Pontificis se submittentem, in Vaticanæ Basilicæ gradibus Ioannes amplexus in templum deduxit: vbi sacris magna caeremonia celebratis, eum inuinxit, ac Imperatorio diademate coronauit, vniuerso populo, Clericoque certatim faustis vocibus Augusto, Imperatorique felicitatem & victoriam acclamantem.

Quo facto, vterque ad aram sancti Petri accessit, & solemnibus Sacramento deuinxit; Ille, se Ecclesiæ Romanæ semper patrimonium, iura, & auctoritatem defensorum promisit; hic, se nullo vnquam tempore Berengarij, cæterorumque hostium partibus opem, auxiliumque laturum. Ac ita Regnum & Imperium Romanorum ad reges Germaniæ redijt; cum in Italia penes Italicos reges, seu Imperatores quinque vel sex fuisset, *scilicet Blondo*, quinquaginta annis, videlicet penes Berengarium seniores, Vidonem, Lambertum, Berengarium iuniorem, & Adalbertum, & penes Rodolphum Burgundiæ Regem, & Hugonem Comitem Arelatensem, & Lotharium filium eius.

Hos omnes historici Germani Tyrannos appellant; sed Itali, reges Italiæ & Imperatores Romanorum. Et certe negari non potest, Berengarium I. Vidonem, & Lambertum, non solum ferream coronam Mediolani ab Archiepiscopo consecutos, sed etiam, vt dixi, auream Romæ à Summo Pontifice adeptos fuisse, quamuis cæteri, vt Rodolphus, Hugo, Lotharius, Berengarius II. Adalbertus, Reges tantummodo fuerint Mediolani, vel Papæ ab Archiepiscopo corona ferrea insigniti, non aurea Romæ à Summo Pontifice donati.

Septimo queritur, An Imperij administratio ea vacante ad Romanum Pontificem spectet? Ioannes Fabri *instit. de Adoptione* §. 1. dicit, Papam vacante Imperio, posse quicquid potest Imperator. Bartolus *in l. Naturaliter ff. de Usucapionib.* ait vacante Imperio Ecclesiam in eius administratione succedere. *Idem etiam tradit Bald. in l. Cum notissimi §. Immo, Codice de Præscript. Abbas in c. Licet ex suscepto. numero octauo. de Foro compet. c. capitul. Nouit. numero decimo sexto. de iudic. Roman. in singulari suo quod incipit. Vacante Imperio 47. Doctores in cap. Licet ex suscepto. c. cap. Nouit. modo citatis.*

Olim magna fuit questio, An Imperio vacante, administratio eius iure communi ad summum Pontificem deuolueretur, quibusdam asserentibus non ad Pontificem, sed ad Electores Imperij iure communi deuolui, quorum esset Vicarium constituere, cuius cura Imperium regeretur. Qui quidem eo argumento permouebantur, quod sede Episcopali vacante, administratio eius ad Collegium Canonorum pertineat, sicut etiam vacante Aposto-

lica Sede, administratio Ecclesie est penes sacrum Cardinalium Collegium. Alijs contra affirmantibus, Summum Pontificem in Imperij administratione succedere.

Cæterum, ut patet ex Constitutione Pontificia, *qua incipit: Si fratrum, inter extravaganantes Iohannis vigesimi secundi in titulo. Ne sedo vacante*, sublata iam est omnis controversia. Ibi enim sic legitur: *De iure liquidum est, & olim inconcusse servatum, ut vacante Imperio, in illo nequeat ad secularem Iudicem haberi recusus, sed ad Summum Pontificem, cui in persona Beati Petri terreni simul, & terrestri Imperij iura Deus ipse commisit, Imperij prædicti iurisdictione, regimen, dispositio devolvuntur.* Et ibi pena constituitur in eos omnes, qui prætenderent se, Vicarios esse Imperij eo vacante.

Dicitur est ibi: *(De iure liquidum hoc esse)* quia in *Clem. Pastoralis. §. vi.* *De sentent. exco. iudic.* habetur sic: *Nos non tam superioritate, quam ad Imperatorem non est dubium nos habere, quam ex potestate, in qua vacante Imperio, Imperator i succedimus.* Et capit. *Licet ex suscepto, de Foro compet.* Innocentius III ait: *Hoc præferimus tempore, quo, vacante Imperio ad Iudicem secularem recurrere nequeant, qui à superioribus in sua iustitia opprimuntur.*

Ex his periculum esse potest, quam caute legendum sit id, quod Cardinalis ait, in capitulo. *Licet ex suscepto, de Foro compet.* Vacante Imperio non succedere, quantum quidem ad administrationem attinet, Romanum Pontificem. Quia omnis, inquit, iurisdictione exprimitur. Nam in temporalibus Imperator superiorum non habet, sicutem esse & iurisdictione. Et in causis ad superiorem, non ad alium concurrunt. Felinus item in prædicto cap. *Licet, de Foro compet.* ad finem: *Disputatio, inquit, tenetur oppositum, scilicet, vacante Imperio, in eius administratione Papam non succedere.*

Sed nihil aliud, opinor, isti Auctores dicere voluerunt, nisi quod ex eo cap. *Licet, de Foro compet.* manifeste non colligitur, vacante Imperio administrationem omnem ad Summum Pontificem devolvi: Nec id esse in iure communi ante Clementinas constitutiones expressum.

Octavo quaeritur, Vtrum eodem tempore possint esse plures Imperatores: Hæc quaestio non est, vtrum factio ipso possint esse plures Imperatores, cum constet plures simul aliquando fuisse: quod & ipsum quoque ius civile indicat, in l. *Diui fratres, ff. de poenit.* & l. *Diui fratres, ff. De liberali causa. l. Diui fratres, ff. de Accusat.* & in scriptis & l. *Diui Severus, & Antoninus, ff. Ad legem Iuliam peculatus: item l. Diui fratres, ff. de Iure patronatus. l. Diui Severus, & Antoninus, ff. De ijs, quib. ut indignis, & l. Diui Severus & Antoninus, ff. De Administratione tutorum.*

Sunt enim multæ leges simul à pluribus Imperatoribus constitutæ, ut inscriptiones ipsarum legum ostendunt, capitul. *Rotina, distinctione quadragesima tertia, & Diocletianus, & Maximianus simul imperarunt, & simul leges ac iura sanxerunt. l. Diuina. Codice, Ne liceat potentior.* & l. *In pecuniarijs, C. De Procurator.* Arcadius, Honorius, Theodosius Augusti. l. *Licet, C. De Procurator.* Gratianus, Valentinianus, Theodosius Augusti. Vnde Baldus in l. *Aretius, ff. de statu hominum, & Archidiaconus in ea. Nunc autem distinet. vigesima prima.*

Non est novum, inquit, duos simul Imperatores Rempublicam administrare. Deinde non est quaestio, An auctoritate Romani Pontificis possint plures simul esse Imperatores: nam ut ait Cardinalis in cap. *Nunc autem, distinctione vigesima prima.* constat fuisse quandoque duos Imperatores, & sic dubium non est, quin Romani Pontificis permisso, possint ex causa plures simul esse, videlicet ob commune bonum pacis: quamvis solo consensu Principum electorum id nequeat fieri, ipsis enim datum est ius eligendi & creandi Imperatorem, non Imperium dividendi.

Quæritur ergo, An iure communi possint simul esse plures Imperatores? Glossa in c. *Nunc autem, distinctione vi-*

gesima prima. docet posse simul esse plures Imperatores, cum sint defensores, & propugnatores Ecclesie Romanæ: Secus vero esse, de Romano Pontifice, qui non nisi vnus in Ecclesia esse potest; cum sit Vicarius Christi, & Christus dixerit: *Erit vnus ovile, & vnus pastor.* & in Exituag. *Vnam sanctam, de Maioribus. & obed. inter communes,* (Christus in vno Petro tanquam Vicario, suam fundavit Ecclesiam) Idem cum Glossa tradit Panormitanus in cap. *Quoniam, de Offic. Iud. ordin.* At Petrus cognomento, de Monte, in tract. *de Monarchia, questione tertia, ad finem, ait: Quamuis plures simul fuerint aliquando factio ipso Imperatores, iure tamen plures simul esse non possunt. c. in apibus. 7. quest. i. vbi dicitur: Vnus Imperator.*

Cæterum quicquid sit de iure scripto, nihil cum iure naturali, vel diuino pugnat, ut plures simul sint Imperatores, nec olim tantummodo ante Carolum Magnum plures quandoque fuerunt, ut fratres Arcadius & Honorius, Gratianus & Valentinianus; Valentinianus Senior, & Valens frater eius; Diocletianus & Maximianus, Severus & Antoninus: Sed etiam postquam Imperium à Grecis translatum est ad Francos, sive Germanos in persona Caroli Magni, fuerunt simul duo Imperatores, vnus Occidentis, alter Orientis: tamen si Glossa in capitulo. *Venerabilem, in verbo translatus, de elect. dicat,* post translationem Imperij, Constantinopolitanum Imperatorem nomine tantum, non fuisse Imperatorem: *Quæstio, inquit, est Rex Scachorum.*

Nimirum hoc dixit Glossa, quia Imperator est patronus, propugnator & defensor Romanæ Ecclesie: & translato Imperio, talis desijt esse deinceps Constantinopolitanus Imperator: imo fuit Schismaticus ab unitate Ecclesie diuisus.

Nec probandum videtur, quod dicit Ludouicus Ferrariensis in tractat. *de Legitima, questione septima.* Constantinopolitanum fuisse semper verum & legitimum Imperatorem, non autem Germanum: nec potuisse iure, Constantinopolitano Imperio deijci, & solum per translationem factum fuisse, ut Germanus sit Dux & defensor Ecclesie: hæc enim profecto sententia cum iure ipso Canonico, & cum Ecclesia ipsa pugnat videtur: iura enim & Ecclesia in decretis, & ceremonijs, & officijs diuinis Germanum Rom.

Imperatoris appellat.

Finis Libri Decimi.

